

På andra sidan Vallentunasjön, vid Bällsta i Vallentuna sn, ha Ulvs söner Ulvkel (namnet är skadat), Arnkel och Gye låtit resa ett ståtligt minnesmärke över sin fader (L 449 och 450). Där nämnes också Ulvs hustru Gyrid. Ytterligare ett monument tillhör samma släkt, U 100 på Skälby ägor, Sollentuna sn, vid vägen från Skålhamra till Ed vid Edsvikens norra strand och nära gränsen mellan Sollentuna och Vallentuna härader. Denna sten har Gyrid låtit resa efter sin son Ulvkel och Gye efter sin broder och efter sin syster Holmdis.

Av Skålhamra-släkten känna vi sålunda genom inskrifterna följande medlemmar:

Ulv g. m. Gyrid				
Ulvkel	Arnkel	Gye	Une	Holmdis

Sannolikt är det Gyrid, Ulvs hustru, som jämte sin syster Gudlög har låtit resa runstenen L 495 vid Lundby i Markims sn över **unif**, sin fader. Ristningen på denna sten visar så stora likheter i ornamentik och runformer med Risbyle-stenarna, att man har goda skäl för att antaga, att också den har utförts av Ulv i Bårresta. **unif** torde vara samme man som **unim** Onäm på runstenen vid Orkesta kyrka.¹ Om så är fallet, är Gyrid dotter till Ulvs i Bårresta farbror Onäm. Ulv i Bårresta och Gyrid ha varit kusiner. Vi förstå då bättre innebörden i inskriften: »Ulv i Bårresta högg efter Ulv i Skålhamra, sin gode frände (**mak · sin · kuþan**).» Isl. *magr*, fsv. *magher* betecknar frände genom giftermål, sålunda måg, sväger o. s. v.

Ristningen är prydd med två kors, som båda ha en mycket karakteristisk form. Det ena, i ristningens centrum, har klöverbladformade korsarmar. Det efterbildar säkerligen ett metall-smycke och är i princip av samma typ som det s. k. korsade korset (se t. ex. Sö 350, 351, 352). Det övre korset, som kröner ristningen, har femkantade korsarmar. Samma kors förekommer även på den större Risbyle-stenen, U 160. Överst på den mindre stenen (U 161) finnas två små kors, svagt ristade, så att de tidigare ej ha varit observerade. Stenen är upptill avslagen på h. sidan, och möjligt är därför, att här ursprungligen ha funnits tre eller fyra små kors i rad. Ornamentiken på de båda Risbyle-stenarna är för övrigt enkel men synnerligen karakteristisk. Runorna äro anbragta i långa bandslingor, som i de upptill och nedtill invikta ändarna avslutas med djurhuvuden och djurstjärtar. Huvudet har runt öga, uppspärtrat gap och horn, på den mindre stenen ett horn, på den större stenen har det övre djuret två horn, det nedre fyra stycken. På U 161 sammanhållas djurkropparna upptill och nedtill av enkla koppel; på U 160 finns upptill ett liknande koppel, men därjämte äro kropparna flätade om varandra i konstmässiga knutar. I ristningens mitt, mellan de båda djurstjärtarna, är ett djur intecknat med svagt huggna linjer.

162. Skogberga, Täby sn.

Litteratur: B 121, L 658. Ransakningarna 1667—84 (marg.-ant. av Hadorph); J. Hadorph, *Resejournal*; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 63; UFT h. 10 (1882), s. 198; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 88.

Avbildning: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 121).

Runstenen, som numera är försvunnen, omtalas av Hadorph i en blyertsanteckning i *Ransakningarna*: »Skoberg 1». Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Skoberga i Täby sochn»; *Bautil*: »Skoberga». Närmare uppgifter saknas. Stenen finnes ej upptagen hos Dybeck eller i Brates anteckningar, och den har vid senare efterforskningar ej kunnat återfinnas. Oklart är, varifrån *UFT* har fått uppgiften: »Skoberga; i gärdet».

¹ Om Onäm se ovan U 112 (s. 162).

Inskrift (enligt B 121):

krimbr · lit · ahka · stain uftir · faður · sin · [u]istain ulaifr · hok
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Grimbr let haggva stæin æftir faður sinn Vistæin. Olæifr hiogg.

»Grim lät hugga stenen efter sin fader Visten. Olev högg.»

Till läsningen: På träsnittet antydes en skada i stenen framför 33 i. Troligen har här funnits en runa och faderns namn har varit tvåledat med efterleden *-stæinn*. Hadorphs anteckningsbok har emellertid läsningen **uistain**.

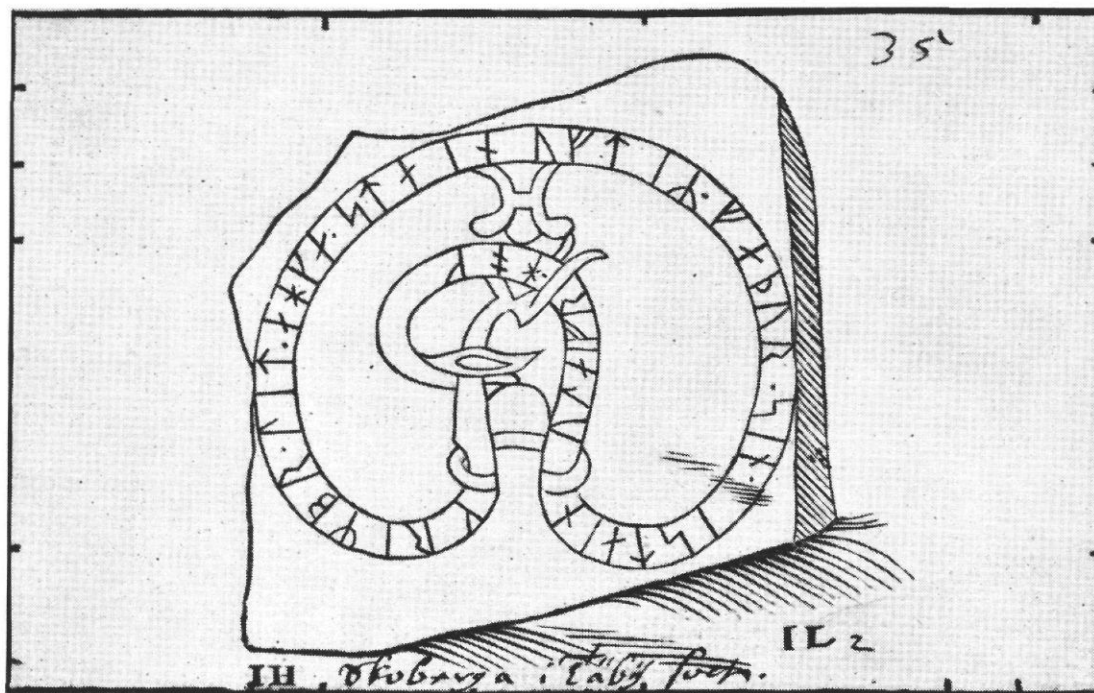

Fig. 152. U 162. Skogberga, Täby sn. Efter B 121.

Av mansnamnet *Grimr* (*Grimbr*) finnas endast få och spridda belägg i runinskrifterna: L 215 Säby, Danmarks sn, Sö 28, Ög 216, Sm 10, Vg 7 (L 1337) Vallby, Götlunda sn, Västergötland, L 1683 Delsbo kyrka, Hälsingland. ... *rimr* D 1: 92 kan vara *Grimr* eller ett tvåledat namn på *-grimr* (*Þor-*, *Vígrimr* e. dyl.). Även i medeltida källor är det sällsynt, men ingår i åtskilliga ortnamn. *Grímr* är däremot mycket vanligt i västnordiska källor från vikingatiden och medeltiden. Se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 63 f. — Av *Vistæinn* finnas ytterligare några belägg: L 417 Ekeby, Fresta sn, L 573 Karsby, Lagga sn, Sö 170, Ög 97. Medeltida belägg från Sverige saknas. Även fno.-isl. *Vésteinn* är sparsamt belagt. I *Beowulf* förekommer *Wihstan* (*Weohstan*), av en svensk-götisk ätt.

Ristaren Olev har även utfört den vackra ristningen U 144⁵ Hagby, Brohammar.

163. Såsta, Täby sn.

Pl. 103.

Litteratur: D 2: 20. R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), n:r 96, Reseberättelse 1861; UFT h. 10 (1882), s. 198; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 87, Anteckningar 1903 (ATA).

Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; Brate foto 1903 (ATA).

Runristning å en låg, flat berghäll invid vägen Täby kyrka—Hagby på dess norra sida, omkring 500 m. S om Såsta. Den har blivit känd först genom Dybeck.

31—4031. *Upplands runinskrifter*.